

FOGLALAT: Magyarország és Erdély A' budapesti lánchíd ügyében. Észrevétel a' pesti Hirlap 66dik száma vezérezikének némelly pontjára; magyar borismértető egyesület; Szabolcs megye: tisztválasztási szavazás-viszonyokról 's a' t.; Esztergom megye: végzés a' kir. város borváma ügyében, ujoneozási kihágások, mezei rendőrség ügye, pozsony-nagyszombati vasut, az erdélyi részek visszakapcsolatása, magyar utilevek elfogadása Ausztriában, műegyetem pártoltatása, mezei naptár terjesztése, 's a' t.; esztergomi tanulóknak jutalmaztatása; a' Mező-Túr elleni vádak ügyében; a' tiszántúli egyházmegyeterület közgyűlése; felelet Stankovics Ferencnek vallástürelmetlenségi vádjára; ipar- 's' tőzsérügy; változások a' cs. kir. hagseregnél; Bodrog-örösi tűz 's' a' gériesiek széptette 's a' t.; Spanyolország (Kormányválasz a' pápai beszédre; Krisztina özvegy királyné ellenmondásának hatása; 's a' t.) Anglia (a' toryk súlyos helyzete; tory hivatal-vadászok; a' legfiatalabb O'Connell is izgató; elegy; 's a' t.) Franciaország (Lajos Fülöp leveleinek ügye angol eskütszék elibe jő; elegy; 's a' t.) Külföldi elegyhir.

Magyarország és Erdély.

(Budapesti Lánchíd.) A' budapesti lánchíd-építési vállalatot illetőleg 1840ki július 31ikén közhírré tett programma következtében az első részvevők közül kinevezendő, 's' alulírtnak elnöksége alatt munkálandó ideigleni választmányhoz járulás végett, a' betűsorban itt következő részvényes és műértő urak kértettek meg, úgymint: Dubraviczky Simon, Gyra Konstantin, Károlyi György gróf, Mitis Ignác, Rothschild S. M. báró, Sina János báró, Széchenyi István gróf, Szepessy Ferencz, Vásárhelyi Pál, Walheim János, és Wodianer Sámuel, kik e' tisztt elvállalása iránt szives megegyezéseket ki is jelentették. Bécs, aug. 15ikén 1841. báró Sina György s. k.

A' magyar Borismértető-Egyesület a' f. évi sept. 15ő napján délelőtt 10 órakor pesti nemzeti casino-szállásán közgyűlést tartand, mellyre a' t. cz. tagok megjelenni kéretnek.

(Észrevétel a' pesti Hirlap 66dik száma vezérezikének némelly pontjára) A' dolognak eddigi 's' még ezután is várható fordulata szerint itélve, úgy látszik a' „Kelet népe“ új időszakot idézett elő a' közállomány körüli eszmék fejtegetésére nézve. Én e' munka megjelenésén örültem szívből, 's' örültem, nem tartalmán, hanem azon, mivel láttam 's' hittem, hogy e' nemzet sok jelesei ragadnak tollat e' tárgykörül nézeteik minden irányban kifejtésére; 's' nem csalakoztam. Valóban gróf Széchenyi István egy azon szerencsések igen kevese közül, ki kezét szüntelen a' nemzet ügyén tartva, annak változataiból pontosan ki tudja számítani: mikor? és miként? kelljen azt mozgásba hozni. Már eddig is olvastunk több, jelentőséggel bíró nevet, kik e' munka következtében irni magokat elhatározták; 's' legyen az mellette, vagy ellene, — mindegy — gyümölcseiket megtermik, 's' azokat csak a' nemzet élvezendi. — Igen tisztelt Fáy Andrásunk a' gondolatok 's' vélemények világának ismét egy pályát nyitott meg, mellyen a' gondolkodó igen sok hasznost gyűjthet. — A' pesti Hirlap szerkesztője lapja 66dik száma vezérezikében e' munkácska czáfolatába ereszkedvén, azt mondja: „ép a' törvényhozási kérdések előleges fejtegetése tartozik a' hírlapok körébe, 's' pedig tán inkább mint akármely más“ 's' véleményét nemzeti kedvencünk Deák Ferenc országgyűlési jelentésében mondott néhány arany sorával támogatja. — Tagadhatlanul igaz az, hogy más alkotmányos nemzeteknél a' szabad sajtónak vitatásai kifejtenek minden tárgyat, mielőtt a' törvényhozás a' felett határoz 's' ez okvetetlenül szükséges is ottan, hol az alkotmány „központosítási“ alapra van állítva, 's' hol a' nemzet képviselői korlátlanul működhetnek a' nemzet javára 's' a' nemzetet csupán képviselőinek politikai hitvallása biztosítja ezek nézeteinek helyességéről, illy rendszer mellett mondom nélkülözhetlen a' szabad sajtó vitatása, mert ez közvéleményt teremt és képez; de másképp áll ez a' magyar alkotmányos rendszerrel. Itt az időségi sajtó (még most legalább) közvéleményt nem állíthat elő, itt csupán és egyedül a' megyei tárgyalatások munkálhatnak erkölcsileg a' közvéleményre. Csalhatlan bizonyossága ennek a' szathmári 12 pont korszerűségének elismerése 's' majd általános elfogadtatása. Véleményem szerint a' magyar időségi sajtó csak, mint megyei vitatkozások harangja, 's' tovább, mint az egyes megyékben kifejtett eszmék rostálója hathat még most a' közvéleményre; 's' itt demosthenesi hang idézhet ugyan lelkesedést elő; de ez nem közvélemény még, és csak köz elragadtatás, vagy is a' szív pillanatnyi felrebbenése. És, — valljuk meg — a' pesti hirlap szerkesztője birja jó részben a' szónoklat azon hathatós erejét, mellyel Mirabeau egykor csudákat tett, 's' 1200 követet ragadott magával; de magyar országgyűlésünkön e' varázs erőnélküli lenne, mert itt a' közvélemény már kész parancsként mutatkozik, 's' innen van az, hogy állásunkat már alkotmányunk természeténél fogva oly nehezen tudjuk összhangzásba tenni más nemzetekével. — S azon felül sokáig kell még a' magyar időségi sajtónak küzdeni, míg magáról az „újság“ — szint lerázhajta. — Ugyanitt az mondatik továbbá szinte Deák után: „tapasztalás mutatja, hogy minden országgyűlésen hónapok mulnak el, míg a' kormány a' nemzetnek, és a' nemzet a' kormány véleményének valóságos állásával tisztán megismérkedik; és ez gyakran az elveszett időn felül még keserűségbe is kerül.“ — Igaz, hogy ezen nagy baj létezik, de én ennek forrását máshol keresem; mert hiszen, a' nemzeti közvélemény hőmérőjét a' kormány már magában a' törvényhozó testületben birja, 's' ezzel igen kevés idő alatt megismérkedhetik; a' nemzet pedig a' kormány véleményét az időségi sajtóban feltalálni soha nem fogja; ottan, hol a' kormány magának hivatalos lapokat tart, 's' működését közre bocsátja, igenis, nézeteit láthatni, de nem így nálunk. Azért tehát véleményem szerint a' magyar időségi sajtónak, — a' törvényhozási tárgyakat illetőleg — csak egyes megyék vitatkozásai 's' határozatai rostálgatásával kellene foglalkozni, 's' ezek hiányait felbontolni; ez volna az ő kimért hatásköre, 's' ha e' határt tul lépte, állandó hatáskörét önmaga szorítja szűk korlátok közzé 's' ez leszen enyészetének kezdete. T. H.

Nagy-Kálló aug. 7kén. Tisztújításunk a' legnagyobb csenddel ment véghez. Legérdekesebb volt az, hogy Szabolcs Rdei aristokratiai megmondoltságuk következtében a' választók számát nem szaporítani, de kevesíteni iparkod-

nak; nevezetesen a' hajdu-városi nemeseket, kik különben mint nemesek ügyekben e' megye tisztjeihez szoktak fordulni 's' a' debreczeni nemeseket, melly város határának legnagyobb részét Szabolcs keblezi, a' választásbani részvevéstől eltiltották. E' fölött megelőzőtt július 21kei közgyűlésen az határozott, hogy minden már 18 éves nemes személyesen, a' törvényes korú 12 éves pedig meghatalmazottja által, — birjon szavazattal; ugyanekkor egy érdemes tb. azt indítványozta: hogy a' 10 ezer lakosnál többel bíró Nyiregyháznak, Szabolcs egyetlen városának is juttassék egy szavazat; egy valaki pedig a' hallgatók közül, hogy a' honoratioroknak is: az indítványt a' legnagyobb csend 's' részvétlenség követé, egyetlen egy hang sem emelkedett pártolására, 's' a' szónokok is hallgattak: nem tehetett tehát az elnöklő nm. főispán egyebet, mint hogy ezen nagy jog-megadást, melly már több megyében keletben is van, az országgyűlésre halasztandónak jelentette ki mint határozatot; 's' azt nyilvánítja hogy N. Körös 's' Kecske-métnek azért adatott szavazat Pest-megyében, mert régi használatában vannak. Igaz, de Nyiregyháza illy használatban nem lehetett, mert földesuri hatalom alól csak imént szabadult-fel. A' honoratiorok Bihar egy hétig tartott tisztújításában tettleg vettek részt a' választásban. — Megyei levéltár oly összeviszsza, mint a' szabolcsi, aligha van sok hazánkban, minek a' szüntelen változó, részint dilettans, levéltárnokok okai; ezért jó volna talán e' hivatalt egy ügyes egyednél hosszabb ideig állandósítani, 's' kötelességévé tenni, hogy az legalább gyűlések alatt a' levéltárnál tartózkodnék, 's' minden díj nélkül méltóztatnék egyet mást megmutogatni. Ha e' levelemért meg nem haraguszna szabolcsi lakostársaim: máskor többet e' megyéről.

♂ (Folytatása az esztergomi közgyűlésnek.) 4) A' kir. város borváma mult gyűlésünkben törvénytelennek vádoltatván, ügyési véleményre utasított, ki ez alkalommal a' fönnevezett borvámban semmi törvénybe ütközést nem látván, a' KK. és RR. a' netalán előforduló sérelmeseket magánykeresetre utasították. A' mennyire azonban ezen, kir. városok által gyakorlott borvám a' kereskedésre nézve kártékony volna, az országgyűlési utasítást szerkesztendő küldöttség megfontolására bízott. 5) Számos m. sorshuzás elől elvonult egyednek sikertelen kerestetéséről tételt jelentés. Ha más módrol nem gondoskodik a' törvényhozás, jövőre illanással gyakorlatilag legkönnyebb leend a' törvényt ki-játszani. Nem volna-e' jó az ollyanoknak, kik hollétüket az illető törvényhatóságoknál önszántukból nem jelentik, örökségükbe vágni? 6) Felsőbb helyről a' mezei rendőrségi törvényeket magokban foglaló könyvecske köznépek közti kiosztására jelenték. Csak szeretnének embereink olvasni! 7) Pozsony vmegye atyafiságos szeretettel szólítja fel a' törvényhatóságokat, hogy pártfogásukra méltassák a' pozsony-nszombati első vasutat. Megyénk részéről főbírák által fognak buzdítani részvényváltásra. 8) Temes vmegye fölszólítására fölírást rendeltünk a' törvényben kijelölt erdélyi részek mentülelőbi visszakapcsolatása iránt. 9) Pestmegye fölszólítása alkalmat nyujtván fölírunk alázatosan kérendők ő fölségét rendelések tételre az örökös tartományokban, hogy magyar utilevet elfogadni tartozzanak. 10) Ugyanazon megye pártolásra szólít egy tervezett műegyetemre nézve; minek szükségét kitünőleg érezvén Esztergom lelkes KK. és RR. azt az országgyűlési utasítást kidolgozó választmányuk figyelmére bízták. 11) Ugyanoda vezéreltetett a' hajdu kerületek azon kérelme, mellyben az ő hitű ugynevezett keleti nemzet magyarosíthatása tekintetéből önjerejüket meghaladó könyveik nyomtatását országos segedellel kérik előmozdítani. 12) A' gazdasági egyesület megkértére, mit eddig egyes lelkesek ugyan nem mulasztottak, a' mezei Naptárnak terjesztése elhatározott, 's' azonnal 200 példányban meg is rendeltetett. Közgyűlésünk aug. 21kén fejeztetett-be. — Környékünket sok zivatár és eső ostromolja, legjobb bort igérő szőlőink igen repedeznek. Sz. István viradtán a' kir. város templomtornyába sujtott a' villám, 's' a' torony fedelét kevésse meghasogatván, a' templom főajtójának szegült, mellynek ékesítvényét meghagyván nagyobb hatás nélkül elenyészett.

(A' Mező-Túr elleni vádak ügyében. Vége) A' katonatartás ha városunkban B. G. előadása szerint menne, méltán lehetne az előjáróságot kárhoziatni, de mivel a' nemtelenek azon legkeservesb és súlyosabb terhét városunkban minden lakos érteke szerint viseli, nincs annál fogvást abban semmi különös, hogy némelly gazdának hármat is kell élelmezni; mivel 3 telek föld után csakugyan több teher jár, mint 1/4 telek után: a' kik pedig városunkban ez időig mentesek, az — azon régiebb helyben nem hagyható szokás következménye, mellyel ebbeli teher alól lett fölmentetésük által szolgáltatok jutalmaztatik 's' az a' többség akaratjával hagyott meg mind addig, míg a' közönséges szolgálatok teljesítési megjutalmazására czélarányosabb alap (fundus) nem alakíthatatik; de ez alkalommal kérdem B. G. urat: miért nem szólalt fel és szegette nyakát ezen jutalmazási legrosszabb módnak, midőn — általában szeretve tisztelt hozzá tartozóji — ebben szintugy mint a' mostaniak részeseit, hisz már akkor is benőtt volt feje lágya! igen de akkor — ugy é' jólesett, hogy a' katonák nem teremtettézt udvarukon? Ne irigyelje tehát most azoktól, kik a' kormányon ülnek, míg majd szolgáltatok megjutalmazására alkalmasb fundus találta-tik, annyival inkább, mivel az általa olly annyira emlegetett 's' a' lehető legrosszabb uton — a' nemtelenekre tolni szándéklott tervezésében is, ezen teherrel felmentettek; nem is áll, hogy ez által 2000 napszám veszne el, mivel az a' nemteleneknél ma-

goknál felényire sem megyen, de ha menne is, más oldalról, két annyi napidij fizetése gazdálkodtatik meg; és így, mi a' réven elveszni látszik, az a' vámon kétszeresen megnyeretik, mert talán B. G. azon hiedelemben nincs még most is, hogy a' városkörüli szolgálatokat mindenki becsületből ingyen sőt tetemes megkároztatásával viselje, midőn B. G. ur mint honfi, néhány mellette tett lépéseit gazdagon fizetetti magának. Mi tovább a' többször felhozott javaslatokat illeti, azokban az adóra nézve ez áll: *e' tárgy (adó) nagyobb fontosságú levén, e' részben több lakos társaságával, főlegben külföldi rendszabásokat okajunk előterjesztvén, ezt pedig még elő nem terjesztvén, arczpirulás nélkül tehát hogyan mondhatni azt: helyeseltett, de nem teljesítettik?* — A' katonatartásra pedig azt, hogy az élelmezési sorozat (series) egy fertályvára készítették el, és a' város eselédjei ingyen szolgáljanak; próbálja meg a' series-t nem fertályvára, de 1 hónapra is egy század katonaságnál pontosan elkészíteni, mi, v. legalább én, nem hogy kigunyolnám, sőt a' legnagyobb közszönettel veszem; de ennek sokkal nehezebb ám gyakorlati oldala, mint azt theoriai ábrándokkal és nem tiszta, hanem szennyes lélekből származott siralmakkal tökéletesen helyre lehetne ütni; igyekszik e' részben az előjáróság lehetőség a' terhet enyhíteni; 's merem állítani, hogy senki, helyes panasza előterjesztése mellett, vizsgálás nélkül el sem loasztattott, sem orvoslást keresendő, kis bírakhöz nem utasított, de haj be sok álpanasz van 's még több rágalom a' világon!! Győződik meg B. G. ur és ha a' túri tanács — munkássági körébe igaz lélekkel nemcsak felületesen tekinteni sziveskedik, meg fog győződni, minden gyűlölsége mellett is, hogy az hivatásának megfelel, a' midőnláthatja, hogy százados balítéletekkel, vizsítás fogalmakkal kell, legkisebb jöletésítések is, küzdenie; annyi év hibáit pedig, nem egy év, sem nem kettő hozhatja helyre. Történnek itt javítások 's történnek naponként, miket B. G. vizsítói czáfolatában szépen elmellőzött; láthatná ekkor, hogy a' semmi jövedelmet nem adó malom, nem pénzhiány miatt adatott el, láthatná hogy Túron hány ezernek kellene a' párbért fizetni, láthatná hogy az önkényszabta igazságtalan 4 ftos egyházvidéki adó ellen — miért szólalt fel; mert hála istennek — passiv terhe mellett is ekklesiánk azt, ha az osztó igazsággal megegyeztetni tudná, elbírna viselni, és ha felőle meggyőzetik, kész szívvel is viselendi. Továbbá egyházunk teteje megavult ugyan, de bedőléssel nem fenyeget, és hogy a' jóslat szomorú sorsra ne jusson, egy jó darabföld — nem legelő, mert azon földter (plaga) mindig más czélra használtatott, barmaiktól — nem barmaink szájából, mivel azon kizakasztott földre — ha szerinte baromjárás lett volna is, B. Gnak baromot melly nincs azon részre — hajtani sem jusa, sem szabadsága nem volna, nem azért hogy lassan, de hogy minél gyorsabban adja ki a' kívánt sommát az egész nép közakarajával szakasztatott el 's közös erővel szántatott fel. Ha ezen nép határozatából, a' templom- és torony - felépítésre rendelt fundusnál, melly egy év alatt már szépen gyümölcsözött — ártatlanabb 's mindenki megerőtése nélkül könnyebb 's gyorsabb jövedelemhező alapot mutat B. G., szivesen fogadjuk; addig pedig, ki a' legszentebb 's legjózanabb czélra vezető tettét is az egésznek elég szemtelen mystificálni, bátran mondjuk róla: hic niger est — hunc tu romane caveto. — Nem képes Túr egy magtárt építeni? tagadom, mert ezt az alsó rész most is fel tudja állítani, 's bizonyossá tesszem B. G. urat, hogy sorsa, melly nem sokára elhatározatik, kedvezőre derülvén, abban késni nem fog; addig pedig, míg nagy váltási munkánkban, mellyre öszszepontosítani kell gondunkat, célt nem érünk, figyelmünket kiterjesztjük, hogy valamint eddig, a' város természeténél romlott 's harácsolatott el, ugy ezental sem legyen semmivé. Annak pedig, hogy a' század-katonaság élelmezésére más helységekből hozott segedelmezéseknek — alkalmas helye — mint van, nincs, azt nem bennünk, hanem másban keresse, erről ennyi — legyen elég. Azt állítja továbbá B. G. hogy közönségünk, a' helyett hogy kimélt tökéje volna, mint volt ezelőtt, adósság nyomja — nem szólok az elmúlt időkről, mert a' megkimélt képzett töké, bizonyosan egy valósággal üres ládához vezetne. Hagyjuk nyugodni boldogabb eldőlőket, ők már számoltak vagy számolni fognak, 's erre nézve csak annyit sugok B. G. urnak, hogy ha minden 12 éves időszakasz, melly ezután fog következni, annyi tökézt zsugorítand, mint a' közelebb lefolyt 12 év, mit talán nem fog B. G. tagadni, mert megszerzésekor 5 soráért igazán közséleg jutalmaztatott, egy század alatt nem egész Túr városnak, hanem csak az alsó résznek, a' már meglevővel 808,257ftnyi tökesommája leand; tehát semmi a' fentebbi sommának 9ed része? Mutasson B. G. ur hozzánk hasonló községek közül akármelyiket, melly 12 év alatt nagyobb tökétt állított elő, ugy azonban hogy egy krajczár adósság se nyomja, valamint városunkat, mivel a' mi passivuma van, azt activuma egyszerű felulmulja, nem említvén, hogy ezenkívül a' szomorú 1836dik évben 10 ezer ft. vett fel 's fizetett is ki és 185 köböl búzát osztott szegényebb lakosai szükségéi fűdőzésére minden viszatartás nélkül. Ugy tartom ez elég erőfelfejtés, és a' hol ez így áll, nincs olly szomorú állásban a' közönség, mint B. G. véli, és az adó egy részét sem egyik sem másik jó uram fel nem kölcsönzi, 's minthogy az adózó nép véres verítéke után befolyó pénz szent és a' maga czéljára fordítandó, ezen kényes tárgyra nézve komolyan felszólítom B. G. urat: nevezze és bizonyítsa is meg: ki az a' jó ur, ki a' közdó cassájából hat év óta — mert a' felebbiekrol nem felelhetek — egy krajczárt is felkölcsönzött, különben alacsony rágalmazónak nyilvánítom; csak hogy midőn a' kölcsönökről — melly bár több volna — értekezem, a' városunkban létező helyes — nem helyes cassákat ne zavarja öszsze. A' közönséget illetik ugyan ezek is, de ezek nevelésibe a' nép sem közvetve sem közvetlenül nem foly, és az adócssa ezektől elkülönözve tisztán áll. — Hibázik B. G. midőn állítja, hogy P. F. ház telke árát az adózó néptől öszszeadott pénzből járandó fizetése által kívánta lerovatni, mivel — a' min felette csudálkozom — olly nagy hazafi léte — annyit sem tud, hogy az orvosi fizetés fundusál a' megsugorított 's kamatozó töké rendeltetett, és soha az orvos az adózási pénztárból egy krajczárt sem vett fel; de ha ugy volna is, a' veteményben nincs mit szemre hányani, a' dolog ebben van: 1834ben Túr város egy orvosi szállásnak fundust vesz 1800 vfton: 1836ban oda fejtett ki a' dolog, hogy az orvosi szállás szükségtelennek nyilvánítottatik, 's a' megvett telek eladásra kitétetik, 's midőn kétszeri árverés próbálása után, az akkori szük év miatt 12ezer ftnál többet senki nem igért, előáll az orvos: uraim! ezt orvosnak szántatok, ha az egész áráért hat évig elvárakoztok, az általatok vett árban megtartom, lekötvén annak hátróságára a' vett telket 's vagyonait, nem fizetését. Kérdem már most: ha az 1200 vft. azonnal kamatra kiadatik, hat év alatt gyümölcsözött volna e' 600 ftot? számítssa fel B. G., különben is reá ér, 's akkor meggyőződhetik, hogy az orvosnak kára, a' közönségnek pedig 168 ft. valóságos nyeresége van. Hogy a' takarék-magtár felállításáról B. G. semmit nem tudhat, azt onnan gyanítom, mivel mióta megvettett alapja, fekvő javakat, mellynek árából bizonyos csekélységet — annak nevelésére fizetendő lett volna, nem adott el, de arról nem tehetek hogy nem adott és vett, annak tudomására nem juttat 's hinni sem akarja, mert a' hit Isten ajándéka, de hogy több már gondolatnál, azok kik 5 év alatt adtak és vettek, B. G. urnak szivesek lesznek megmagyarázni. Mi a' kisdédovó intézetet illeti, ez még csak gondolathat is, igaz, hogy embrió nálunk, de biztosítom B. G. urat, hogy valamint első nem volt, ugy utolsó sem leand városunk e' részben, és kamatos pénzre sem szoruland. Könnyebb újat teremteni, mint százados visszazélést elfojtani, egyébiránt fundusa már, ennek is ki van jelelve. Azen sorai P. Fnek, mellyeket értékinkről és vagyonunkrol elmond, hogy merő szólásformák volnának, azt talán B. G. magasem hiszi, csak mint jó gazda, bizonyosan tetteti magát. Végezetül még arra kérem B. G. urat: hogy ha még városunk — akár jobb — akár rosszabb oldalát kiemelni 's megismertetni méltó-

tatik, miután jól tudja, hogy Túr két része határdombokkal van elkülönözve, 's mindenik résznek külön érdekei vannak, ne alátomosan, hanem megkülönböztetve legyen kegyes emlékezni, 's ne mystificálja és szinezze a' dolgokat, ugy a' mint vannak — okaikkal álljon elő; jóllehet mint hazafit — az egyik rész soha sem érdekli, 's ugy nem is szólhatna fel, de azt koránsem azért jegyzem meg, hogy a' jót — akárkiől el fogadni készek nem volnánk, hanem hogy lássák azok — kiket illet, hogy midőn B. G. ész nélkül a' kedélyeket felzaklatja, magának sem nyerni sem veszteni valója nem levén — ha vak után rohannak és verembe esnek — szerencsétlenségök okait — kinek tulajdonítsák. Nagy Ambrus. (Pap Ferencz orv. tr ur is küldött egy szerény választ B. G. ur vádjaira, de mivel Pap Ferencz ur válaszcikkjei értelme majd ugyanazonegy Nagy Ambrus uréval, azokat közleni fölöslegnek tartottuk.)

(A' f. é. Jelenkor 62d. számában tiszt. Stankovits Ferencz ur által tett vallástürelmetlenségi vádra.) „Den Namen benagt der böse Leumund, den Werth des Herzens muss er unangetastet lassen“ Dräcke! ezen szavaival kénytelenítetem föllépni jelenleg, midőn előbb ugyan gyülekezeten f. e. Jelenkor 43. számában vallástürelmetlenségről, — utóbb pedig, magam is, mint azon alaptalan vád födözgetője igaztalanul rágalmaztatunk. Mi czélobol panaszkodik ellenünk lelkész ur? kit mindenkor illő tisztelettel fogadni törekedtünk, habár csak maga tudja is a' halandók közül legközelebbesen: még is szabad legyen azt hinnem, hogy a' t. cz. olvasó közönség is, melly a' hirlapokban gondolkodni, okoskodni, itélgetni szokott, átlátandja, hogy ezen büntetésre valóban méltó tettek az igazság asztala szönyegére éppen azért nem vitettek; hanem csak az édes hazának pityere gye panaszoltattak el. „Igy hivattunk mi is pályasikra előbb, mintsem a' ránk ruházott vallástürelmetlenség ügyében, öszinte folyamodásunk után a' t. megye igazságos küldöttei bíraskodnának. Hallgasson meg tehát minket is édes honunk, itéljen szavainkból a' t. cz. közönség, figyelmezen tiszt. Stankovits Ferencz ur is, mit fog majd benső bírása a' tisztalélekméret sugallani egy általa többször sértegetett 's rágalommal horított gyenge nép szelid szavaira? Olvastuk vallástürelmetlenségi vádját. Fájdalom! olvasták iskolás kicsinyeink is; és éppen azon hirlapokból, mellyeket első alispán t. Kerkápoly István, 2dik alispán t. Csillag Lajos 's bíró t. Skubliits József uu. évenkénti adakozásukból hordatunk számukra. Elpirulnánk magunk, gyermekink 's kivált rom. kath. magas jöltevőink előtt: ha köztünk illy hálátlan találatnák, vagy mi éppen türelmetlenkednénk is. De a' nép szava isten szava: 's éppen azért az egész göcseji nép r. kath. rokon atyafiával együtt szót emelt Tisztelendőség előtt, lenne szives kijelenteni: ki legyen akár Barabásszékből, akár Milejben, nem ugyan jog, hanem örök nyugalom tekintetében a' közös temető keresztjeit illetlenül sértegető? ezért emelt szót, annak méltó megbüntetése felől 's Tisztelendőség szavai ezek a' néphez: „én soha keresztim megsértetése felől nem panaszkodtam.“ Tudták ugyan, hogy ki szemünkbe mentséget szól, hazájának ellenünk panaszkodott; de sima szavait előbbi tévedése megbánásának gondolván, maguk mentségére mind eddig hallgattak, — míg újabb sérelmük 's az ellenök támasztott rágalmak által kénytelenítette folyamodtak küldöttség megnyeréséért a' ns megyéhez is. Mig tehát az ohajva várt küldöttség itélni felőlünk, lássuk most röviden a' panaszlott vád alaptalanságát. Szavai lelkész urnak a' Jelenkor 62. számában ezek: „keservesen fáj az nekem és hiveimnek, midőn a' mi ősi magyar rom. kath. sz. vallásunknak szertartását az evangélikusok között nem gyakorolhatjuk, midőn a' világos hazai törvényt, melly az új keresztényeknek is vallásuk szabad gyakorlását biztosítja, nagy mértékben megsértve látjuk.“ Ugyan édes lelkész ur! ha polgári törvényink, és egyházi canonaink egyformán nem parancsolnak is, hogy a' vegyes házások mind két felekezeti lelkészek által hirdettessenek ki, a' ref. atya férfi gyermekei ref. lelkész által kereszteltessenek, 's meghalván, ugyanazok által is temettesenek el; a' 19dik, mint fölvilágosodás és szeretet százada csakugyan azt hozza magával, hogy midőn ref. ifjut kath. nővel esket, ezen házasságból született férfi kisdédet keresztel, és azt halála után rokoni ellenére erőszakosan eltemeti, — ha a' szegény prot. lelkésztől elvonja is a' járandó stólat, legalább egyházi szertartását a' ref. lelkész tudtával vigye véghez, hogy az is anyakönyvét törvénye szerint pontosan vezethesse. Ugy de megfelelt e' lelkész ur csak az általa említett ref. Tubol János 's rom. kath. Ellés Katalin öszszeskeztésekor akár az egyházszemélyeket egyformán kötelező törvényeknek, akár a' haladás és szeretet szellemének, midőn tölem csak egy rendírást sem kívánt annak férfi gyermekét megkeresztelvén 's a' keresztelési czédulát mindedig megtagadta, sőt lelketlen teste eltemetésén is erőszakoskodott? Továbbá sajnos, hogy ki kell mondanom az igazságot, mi némi árnyékot is vet hivatala méltóságára, hogy t. i. további panaszának utószavait, minden czáfolás nélkül, önmagá fosztja meg hihetőségüktől, hol így szól „a' temetőbe való meneten, midőn a' kath. mester énekelni kezd: azonnal evang. uraim fölhatalmazván magukat énekeltek, a' lelkész és rector uu. távol-létükben, kik nem is hivattak meg az eltemetésre“ mert ime csak néhány elsőbb soraiban mondja hogy „két reform. előjáró menévén hozzá, arra kérték, hogy mivel a' gyermekeket öszszertartásukkal kívánják eltemetni, tehát lelkész ur hozzájuk ne is fíradjon.“ Azonban hamar elfelejtette tiszt. plebanus ur, mit üzent azon postától, kivel azért, hogy Barabás-széki lelkészt, említett hazánál elég méltatlanul bánt. Illy surlódások közt, ha még is sérelmeit emlegeti, nem méltán mondhatjuk-e, hogy az a' nép alsó osztálya neveltelenségéből és bal-ítéletéből ered? Mert hogy Önnek hivi köztis nevelten és bal itéletű a' nép alsó osztálya, legközelebb is tapasztalható, midőn f. e. aug. 4d. Barabás-székből egy olly szegény rom. kath. özvegy hazánál volt gyóntatni, kit ugyan rom. kath. szomszédja, csak azon okbul huzzott 's ijesztett halálra, mivel azt hitte, róla, hogy beteg nőjét, boszorkányos erejével megrontotta!! Jelenlétemben hallotta ezen megtámadtatott panasztát, — jelenlétemben pirongattam meg, a' vérengző balítéletűt: kérem tehát édes lelkész ur! tartsa-meg nekünk adott bölcs tanácsát maga is „oktassa, rá bizott hiviét, hogy kik, a' keresztet pogánymódra nem utálják, ne csak szájokban hordozzák a' pusztá-

felebaráti szeretet meg tettel is, 's a' szeretetet, tassa mesterét i ugymond „a' páldón hit szentséget ne plántálget ne a' keresztresztet — imádjót nem gátolj hazája által ber ugy ezután is i kivéve, minden tetünkkel fogna

De b r e c kerület közgyűlése, 's a' mult kesb pontjaira adult: hogy tilal élés; mire nézve dens v. püspök határozták adják 's micsoda tárgy 2dik nap az un tároztatott, hog nem ugy pártoltá volt bold. Péchy tássokkal: Fésűmáról beszélt 's Isteni tisztelet az egyház-kerü mításával folyó vére Péchy Ant matot. Majd eg árvái szamára döntségtől elő. tétet a' lelkész is javasoltatott évenkénti fizeté gyűlés még egy

Es z t e r zötten, a' bes körül egész év látandó. Sok nek neveltelésé ifju szónokla's tartásuk mesteri jelesek fokonkir ben, mint illat dőkség haladása vetélkedve a' n czára tudván a' mindkettő hatás késző számos gukra vonó — megajándékoza beni buzdításár sok száz fiatal Három rendbeli kötéssel, hogy l é k p é n z t, bantannult, és szerzetű igaz nemzeti szalg tön olly helyes tan a' szelid a ártatlanság jelt tetnek; a' zöld A' másod-jutal ezüstöt) a' ha sek kíséretében dilettans, kin vekbe plántálni édesb örömei sosság előmoz átkaroló iparav sel bocsatott ár jövendő menny gőllésökre lesz egy részét a' hány falusi és egyéb jeles er között. Szép e cselekedett. S János ügyvéd;

felebaráti szeretet szavát; hanem legalább vallásfelekezeti iránt mutassák meg tettel is, hogy annak tanítványi, ki a keresztet halálával megdicsőítette, 's a szeretetet, mint legfőbb parancsot, hagyta nekik végintézetül. Sőt oktassa mesterét is, hogy halotti-virasztóban ezen veszedelmes theológiával, ha ugymond „a pápista is, kálvinista is üdvözülhet, az isten sem igazságos, midőn hit szentségiért ad üdvöt“ a' tudatlan nép szívébe felekezeti gyűlölséget ne plántálgasson. Én pedig szeretett hivesemmel őszintén nyilatkozva, hogy sem a' keresztet nem utáljuk, sőt kit jegyez e' szent kép, — nem magát a' keresztet — imádjuk, sem magát a' lelkész urat vallási szertartásiban foglalkodót nem gátoljuk; — kérem ne fosztasson-meg itéletünkre fölhívott magyar hazája által bennünket is keresztényi nevünktől, melyet mi, mint eddig — ugy ezután is igyekeznünk az által megérdemelni, hogy tán csak lelkész urat kivéve, minden rom. kath. rokon atyánkfiai, munkás felebaráti tiszta szeretetünkkel fognak dicsekedni. Lukács Mihály barabás - széki lelkész.

D e b r e c e n, aug. 15kén. Három nap óta állt a' tiszántúli egyházkerület közgyűlése; érdekes tárgyai: 1ső nap a' püspökválasztás elrendelése, 's a' mult évi pesti convent jegyzőkönyvének felolvastatása, melynek érdekes pontjaira nézve a' jövő convente utasítások adtak. Ugyanabban előfordult: hogy tilalmaztatik a' felsőbbosztól superintendensnek a' püspök-névvel élés; mire nézve azt határozottat, hogy kinek, mint tetszik, éljen superintendens v. püspök-névvel. Végre szóba hozott a' zsinattartás, melyre nézve azt határozta: adják ki az egyházvidékeknek vélemény-kidolgozásul, szükség tartani, 's micsoda tárgyak iránt, 's mely egyházi törvényeken tétessék változtatás? 2dik nap az unio 's pesti iskola ügye forgott szőnyegen, elsőre nézve az határozottat, hogy gr. Zay az egyesülés iránt közölje előleges tervét. Az utóbbi nem ugy pártoltatik, mint valami elmulthatlanul szükséges intézet. A' 3ik napon volt bold. Péchy Imre néhai főgondnok gyásztisztelete a' szokott szertartással: Fésüs József helybeli lelkész a' főgondnok kötelességéről 's jutalmáról beszélt 's utána Vecsei József kellő tudományosságu beszédet tartott. — Isteni tisztelet után a' gyűlésben jelentették, hogy a' boldogult fő gondnoknak az egyház-kerülettől kezeltetett pénztárból felvett adósságai a' kamatok beszámításával folyó évi aprilisig, 20ezer p.tra mentek, melyeket bold. unoka-testvére Péchy Antal ur volt szíves egy öszvegben magára vállalni 's fizetni a' kamatot. Majd egy *kerületi elnyomorodott lelkészek, és ezek öszvegyei s árvái számára létesítendő tápintézet* előleges terve adatott a' kirendelt küldöttségétől elő. A' terv az egyházvidékekkel közöltetni rendeltetett. Mivel az intézet a' lelkészekről évenként fizetendő tartozékokból fog fentartatni, ez okon az is javasoltatott hogy a' világi consistorialis tisztek is kötelesek legyenek olly évenkénti fizetésekkel járulni az intézet gyarapításához. — Az egyházkerületi gyűlés még egy hétig fog tartani. —

E s z t e r g o m jul. 29. A' tanuló ifjuság csinosan, sok nemzetibe öltözött, a' beszívott szellem külalakjában csoportozza öszsze, a' gymnasium körül egész évi törekvéseinek méltó jutalmát az osztályozatban (classificatio) látandó. Sok különféle rangu férfi — a' serdülő ifjuságnak, a' hon reményeinek neveltetését szívükön viselő — jelent meg ez ünnepélyen. Három kardos ifju szónokla's mind beszédök tartalma, mind szavalási előadásuk's szerény magartásuk mesterkélt vezérletére mutatott. Ez után az osztályzat olvastatott föl 's a' jelesek fokontkint harsogó zenével buzdítottak. A' jelen volt derék férfiak körében, mint illatos virág a' koszoruban, volt kettő, kiknek nemes szívök a' növénykedés haladása iránt fönnen dobogva, forró ohajtásuk áldozattá olvadt, szinte vetélkedve a' nagylelkűségben. Első, a' fölötté pálczát tört közvélemény daczára tudván a' józan szabadsággal egyeztetni a' religiót, 's tisztelve mindkettő hatáskörét, sőt védve is azt, — miután a' bérmlási szentség fölvételére készülő számos ifjat, és ezek közt sok — mások megvetését könnyen magukra vonó — rongyos nyomorultat, keresztflaknak elvállalt és gazdagon megajándékoza, keresztatyai pártfogása alá fogadott fiainak a' tanulás 's erénybeni buzdítására ez alkalommal sem szünt meg czélszerűleg működni, és a' sok száz fiatal ajakról nagy hévvel lepergetett szép szavak közt tettel hatni. Három rendbeli becses jutalmat ada ő a' gymn. érdemteljes igazgatójának olly kötéssel, hogy az elsőt (egy nemzeti szalagon függő ezüst emlékpénzt, 's egy cs. kir. aranyat) az nyeri el, ki keresztflai közül legjobbantannit, és viselte magát. A' jeles elmeszüleményeiről ismértés és közszeretett igazgató ur ezen ajándék átadásakor serkentő beszéde közben a' nemzeti szalag három színét, az előtte örömtelvé álló jeles gyermeknek rögtön olly helyesen magyarázá, hogy a' szép példázás, bájos nyelv, párosultan a' szelid atyai intésekkel a' jelenlevőket örömkönyekre fakasztá. A' fohéret ártatlanság jelképének nevezé; a' pirosat isten, király 's haza iránti szeretetnek; a' zöldet mindkettő viruló koszorújának, és bennöki állhatatosságának. A' másod-jutalmat (t. i. egy aranyat) a' második, a' harmadikat (két forintos ezüstöt) a' harmadik jelesb nyere el a' kikötésnél fogva, szivreható intések kíséretében. Az ifjuság másik lelkes barátja, és serkentője, az ismert dilettans, kinek a' hitvallás és jámbor élet első csirjait a' gyöngye szivekbe plántálni, bennük a' szorgalmat éleszteni, a' gyámtilanokat ápolni legédesb örömei közé tartozik, egyéb jótékonyági közt pár év előtt, a' vallásosság előmozdítására magyar (aláírásu) szent képeket — minden szépet, jót átkaroló iparával — maga rézbe metszvé, 34 ezer példányt olly hirdetéssel bocsátott áruba e' jeles és maga nemében első műből, hogy a' belölök bejövendő mennyiség általa a' szegényebb sorsú szorgalmas tanuló ifjak fölségellésükre lesz fordítandó. Minek következtében, miután ez ártatlan jövedelem egy részét a' pesti énekiskola szegényebb és derekabb ifjainak, részét néhány falusi és esztergomi tanulónak kiosztá, most 30, részint iskolai, részint egyéb jeles erkölcsös magyar könyvet ajándékoza szét a' szegény jelesbek között. Szép elve szerint: kiki tehetsége szerint köteles a' közjóra munkálni: cselekedett. Sokat ad, ki annyit ad, mennyit adhat. Az első jöltevő: Besze János ügyvéd; a' másik: Májor István esztergomi káplán vala.

B o d r o g k ö z - Ö r ö s. Nyárhó 16kán déltájban borzasztó tűzvész dühöngött helységünk egyik részén 's pár óra alatt 26 ház lett — a' hozzájuk terelő épületekkel — istállók, csürök, iskola, sz. egyházzal, és egy magára hagyott 's fojtogató füst közt beteg ágyából küszöbig csuszott leányval — a' szélüzte lángok zsákmányivá. 'S most szívzaggató gond ül a' gondatlanságból támadt tűzkár 's legszükebb aratás után, a' szerencsétlen egyes lakosok homlokaikon; de még nagyobb a' közveszteség kipótolhatása miatti aggodalma ref. sz. egyházunknak! Ez inséget mélyen illetőde 's nagy részvéttel látván a' szomszéd n. geresi ref. gyülekezet, midőn annyink sem maradt, a' mivel isteni tiszteletre jel adathatnék — rövid tanácskozás következtében, saját egyházok diszló tornyának egyik harangját levétefvén azt szerencsétlen ekklezsiánknak nemcsak ideigleni használás, hanem örökös birás végett e' lelkes ajánlást tárgyazó becses levéllel nyárutó 1jén általküldötte. A' nemes tettben magában rejtődzik 's fejjik ki a' legvalódibb jutalom, szív és lélek magasult égi érzete. Mi azonban legforróbb hálal 's példaul — tudatni ohajtjuk e' szép tettet a' két testvér hon minden fiaival.

(Változások a' cs. kir. hadseregénél.) Előléptettek, vezérőrnagyokból altábornagyokká: Sontag Venczel, tűzér-zászlóalj parancsnok Olmützben, hivatala megtartásával; Schmeling Károly pesti város-parancsnok és zászlóaljvezér, mint osztálynok Szaniszlóban; ezredesekből vezérőrnagyokká: Wimmer Henrik b. csehországi ménésosztályi parancsnok és Airoldi Pál, alhadnagy a' lombard velencei ns testőrségnél, hivatalok megtartásával; Vogel Antal, Mariássy b. 37. sz. gy. ezr., mint zászlóaljvezér Szamoborban, Zonba József, a' 2dik 15. székely gy. határezer., mint zászlóaljvezér Bellovárban, és Paecassi János b., eskászár 2. sz. gy. ezr., mint zászlóaljvezér Pesten. Alezredesekből ezredesekké: Hollner Aloiz, Schwarzenberg hg 2. sz. dzsidás ezr., Wernhardt b. 3. sz. könnyülovasezr.; Kisfaludy János, nádor 12. sz. huszárezr., Magyarországnádora ő cs. kir. fhg ségének, mint ezredtulajdonosnak, segédje, az ezrednél 's hivatala megtartásával; Eynatten August b. szász király 3. sz. vasasezr., Hardegg Ignác gr. főhadikormányszéki elnök segédje, Windischgraez hg 4. sz. könnyülovasezr., hivatala megtartásával; Löwenfeld József b., szász király 3. sz. vasasezr., az ezredb.; Teleki Ádám gr., nádor 12. sz. huszárezr., az ezr.; Lederer Károly b., Württemberg király 6. sz. huszárezr., Schwarzenberg 2. sz. dzsidás ezr.; Ugarte Kelemen gr. Schwarzenberg hg 2. sz. dzsidás ezr., Lajos cs. kir. fhg szolgálattevő kamarása, az ezr., és hivatala megtartásával; Gutjahr József, Hardegg Ignác gr. 8. sz. vasasezr., Minutillo b. 3. sz. vasasezr.; őrnagyokból alezredesekké: Bernáth Miklós, nádor 12. sz. huszárezr., Kollowrath-Krakovszky Leopold gr., sz. király 3. sz. vasasezr., és Schönborn-Buchheim gr., Sshwarzenberg hg 2. sz. dzsidás ezr.; mind az ezredben; Herzinger Antal, Hoch- és Deutschmeister 4. sz. gy. ezr., németalföldi király 26. sz. gy. ezr., Porcia Antal gr., első őrmester a' lombard-velencei kir. nemes testőrségnél, hivatala megtartásával; Pfanzelter Lajos, Mariássy b. 37. sz. gy. ezr., a' főszállásmesmesteri karnál; gyalog és lovas kapitányokból őrnagyokká: Bosics Miklós, nádor 12. sz. huszárezr.; Kesselstadt Fülöp gr., Schwarzenberg 2. sz. dzsidás ezr., és Hagen János, Leopold két szicziiai hg 22. gy. ezr., az ezredb.; Heiter Aloiz, Rukawina 61. sz. gy. ezr., Fridrik fhg 16 sz. gy. ezr.; és főhadikormányszéki segédde Veronában; Török Ignác és Petrich Ferencz, másodőrmesterek a' magyar kir. ns testőrségél, ugyanott; Wunsch Ferencz, németalföldi király 26. sz. gy. ezr., Hoch- és Deutschmeister 4. sz. gy. ezr.; Cordon Kajtán, a' főszállásmesmesteri karnál, németalföldi király 26. sz. gy. ezr.; Schwartz József, az árkászahdnál, ugyanott; Niemez Ferencz, verónai helykapitány, ugyanott. Nyugalmasztattak, alezredesekből Baks Károly, németalföldi király 26. sz. gy. ezr.; kapitányokból: Deyák Károly, Ferdinánd fhg 3. sz. huszárezr., őrnagyiranggal 's nyugdíjjal; Horvatovich Károly, Hartmann-Klarstein gr. 9. sz. gy. ezr., őrnagyiranggal. Külrendeket 's azok elfogadhatására és viselhetésére legf. engedélyt kaptak, őrnagyokból: Reischah Zsigmond b., Paumgarten b. 24. sz. gy. ezr., a' moszka czári sz. Szaniszló rend 2ik osztályu díszjelét; Schels János, könyvtárnok a' hadi levéltárban, a' Württemberg királysági koronarend kiskeresztjét, és Dumont Alfonz, másod kapitány Waquant b. 62. sz. ezr., az ottoman birodalmi érdemrendet. —

(**Upar 's tözsérűgy.**) Prágából aug. 7ülköv. írnak: „Az 1811. bukás óta sohasem volt még kereskedésünkben és iparunkban olly pangás, mint az, melly körülbelül ez előtt egy évvel kezdődött, és a' bécsi házak legközelebbi buktával tetőpontra jutott. Csehországban van ugyan elég nagy földbirtokos, de azért az, aranyban nem gazdag tartomány; gyáriai terjedelmes üzérkedése leginkább csak hitelen állott, melyet a' bécsi házak biztosítottak 's melly tekintetben kivált Steiner és Geymüller legelő állott. Ezek buktával iparunk nemcsak eddigi bő vizü forrása apadt-el, hanem a' bécsi piacunk elterjedt páni ijedelem lehetetlenné is teszi ottan most segéd-forrásokat találnunk; sok jóhirü gyárosunk azért hirtelen olly állapotra jutott, hogy kötelezettségének eleget nem tehetett 's kényszerülve lön fizetésit megszüntetni. Ennek hatását a' kereskedésre még nem láthatni-el, mivel a' bizodalmatlanság napontkint mindinkább terjed. —

Spanyolország.

(Kormányválasz a' pápai beszédre. Krisztina ellenmondásának hatása.) Madrid, aug. 3kán: „Az ismert pápai beszédre 2ik válasza jelent meg a' kormánynak a' spanyol egyházi viszonyok ügyében. Bévezetésül a' spanyol nemzetet ótalmasza a' kormány, mondván, hogy a' spanyolok koránsem vevék rendszeres üldözésbe az egyházat, mikép azt némelly roszakaratuak a' szentatyával elhitették, ugyanezen ros szándékuak több ezer példányban forogtaták a' pápai beszédet, azon félre-ismérhetlen vágyból, hogy zavart és zendülést támaszsanak. E' szándék azonban szerencsére nem teljesült, mivel napjainkban a' vaticanból jövö bármi fenyegetőzések nem bírják már többé a' nemzeteket 's trónokat megremegtetni, 's a' spanyol nemzet és kormány valamint mindenkor határozott ellenszegülést éreztetend minden ellenséges szá-

dékkal, úgy szinte rendíthetetlen híve maradand az egyháznak, és szoros elkülönítő határt vonand a nemzet igényei és római udvar követelése között, melly utóbbinak most követni kezdett rendszerére legtávolabb okot sem adott Spanyolország. Izabella királynét legszentebb jogai daczára sem ismeré meg a római udvar, sőt folyvást kétségbe vonja e' jogokat, és d. Carlos ügyét pártolja, ámbár elég világosan tudja, hogy a' spanyol nemzet e' hgen tul adott, és szót sem akar róla többé hallani. Ha tehát Roma d. Carlos ügyét pártolja, ugy egyenesen a' polgárharcot szándéka Spanyolországban megújítani; 's valóban, meg nem foghatni, mikép lehet Romában pártoltatásra a' spanyol pap-ság azon része, melly ellenszegülést, rablást 's gyilkolást tanácsol, és így a' szent vallást fertőzteti meg, melly mellett küzdőnek mondogatta magát. Sok spanyol főpap a' lázító tanácsokat meg sem meré tiltani, rettegven, hogy ez által Roma haragját idézendi föl. A' római udvar csak világi uralkodást akart magának Spanyolországban szerezni, és lelki hatalmát koránsem használta a' zendülés elfojtására, ámbár azt igen csekély erővel eszközölhette volna, melly különös bánásmódja homlokegyenest ellenkezik a' szent vallás felebaráti szeretetet hirdető elveivel. E' nyilatkozványt 100ezer péld. osztatá el a' kormány az országban. — Krisztina királyné ellenmondása a' gyámsági ügyben a' mérsékpártiaknál némi viszhagra talált, mi Espartero't igen bosszantja és emészti, annál inkább, mivel haragját palástolja; neje azonban épen nem tartóztatja magát vissza, 's több társas körben olly módon nyilatkozik az özvegy királynéről, mikép azt olly magas műveltségű hölgy ajakiról senki nem várta volna. Espartero hiuságát különösen az sérté meg, miszerint hozzá intézett levelében nem nevezé őt az özvegy királyné kormányzóának, 's a' levelet e' szokott mondással fejezé be, mellyet alattvalók ellenében a' spanyol királyok használnak: „Isten tartson meg téged szent ótalmában!“ — Espartero népszerűsége országszerte hanyatlak, 's rövid idő alatt egészen össze is fog omlani, mivel ugy sem igen tartós alapokra volt az építve. A' nemzet nagyobb része ugyanis csupán mint zendülés ellen emelt gátot tisztel és tartá őt szükségesnek, a' hadsereg pedig részvevő bajtársát kedvelé benne. E' két ok most megszünt; zendüléstől már nem igen tart többé a' nemzet, a' katonaság szeretete pedig Esparterotul elfordult, mióta a' testőrezredek felére csökkenté, 's az egész hadseregnél több olly változtatást tön, mellyek következtiben a' tisztok kilátásai igen szomorúak kezdenek lenni. — A' királyné gyámja, Arguelles, annyira föl sem veszi Krisztina ellenmondását, hogy Santacruz marquisnőt, kit még Krisztina nevezé ki főudvarmesternőül Izabella királyné mellé, e' hivatalból elbocsátá, 's helyére Mina tábornok özvegyét nevezé ki, az indiai patriarchát pedig gyóntatói hivatalától fosztá meg, 's helyét egy igen tulzó föllengősdi szerzetessel pótolá ki. E' változások következtiben az udvari tisztkar nagyobb része le akar hivataláról mondani. —

Anglia

(A' toryk súlyos helyzete. Elegy.) London aug. 11kén: „Az angol lapok jelenleg jobbadán jóslatokkal telvék a' tory ministerség által követendő ösvényről, 's nagy részint azon véleményben öszpontosulnak, miszerint a' tory kormányzás igen sok akadályba fog ütközni. A' whikek azért buktak meg, mivel hirdetett elveikhez hűtlennékké lettek 's nem haladtak ugy, mikép a' közvélemény kívánta; ha tehát a' toryk is olly hibába esnek és nem fognak javításokhoz, ugy minden esetre igen rövid idő mulva le kellend az uralkodásról lépniök. Már pedig sem egyházi, sem politikai tekintetben nem használhatnak haladási rendszabályokat, mert sem az uralkodó egyház jogait nem szoríthatják szűkebb korlátokba, sem a' választásjogot nem terjeszthetik ki, ha elveikhez hívek akarnak maradni. Ennélfogvást, ha elveiket sértik meg, és javítás utján haladnak, ugy a' tory szellemű választókat zudítják föl magok ellen és megbuknak; ha ellenben nem haladnak, vagy némelly tekintetekben épen visszamennek, ugy a' nem választó nagy tömeget ingerlik föl, melly igen könnyen ugy megriaszthatja majd a' szabadtékos választókat, hogy a' tory kormányt ismét bukniá kell. A' dolgok e' sajtószertű helyzetében tehát csupán valami előre nem látott okos kormányterv segíthet a' toryk baján, mire Peel csakugyan elég észszel bír, de Stanleyben igen nagy ellenkezésre fog találni, mert ez utóbbi bizonyosan mindent el fog követni, hogy a' whikek némelly életbe vágó üdvös rendszabályit megsemmíthesse. Peelnek rendkívüli erőfejtésbe kerülend rövid ideig kormányon maradhatása is, és az események történéthő fordulatát még csak némi biztossággal sem igen sejtethni. — Frost, a' newporti chartistafő, Hobarttownból, hova száműzvetve van, több társaival együtt megszökött, ámbár ez kitünő magaviselete tekintetéből fölgyázói hivatalt viselt, és sorsa nem volt épen elviselhetlen. A' menekvők 20 napig bolyongtak szerte a' tengeren, legnagyobb nélkülzésekkel küzdve; de miután egyetlen hajóval sem találkoztak, mellyen Európába vagy Amerikába vitorlázhattak volna, ismét visszatértek Hobarttownba és önként átadák magokat a' hatóságoknak. E' merényök óta mindnyájan szorosb fölgyázat alatt állnak. — A' spitalfieldi selyemtakácsok 16 lábnyi hoszszu nagy képet készítenek ajándéku a' királynénak, melly több ezer font sterlingbe kerülend. — Howick l. annyira szívére vette megbuktát a' választásoknál, hogy két évig hitvesével együtt szárazföldön szándékozik tartózkodni. — Cambridge György hg egy német hgnövel fog házasságra lépni. — Beszélük, miszerint a' királyné is megkésérítne szándékozik Peelnek a' kormányzást, minden olly törvényjavaslatnál ugyanis, melly whig elveken alapszik, azt fogja nyilvánítani, hogy whig rendszabályokat tory ministerség ellenében nem erősíthet meg.“

(Tory hivatalvadások. A' legfiatalabb O' Connell is izgató. Elegy.) Peel falusi jószágán naponként ostromolják a' toryk hivatalokért, pedig olly nagy számban jelennek-meg nála, hogy ugyszólván három Anglia minden hivatalával sem lehetne őket kielégíteni. Jobbadán mindnyájan a' facs talem talis ero' jelmondat barátai, és koránsem válogatnak a' hivatalokban, hanem csak azt kérik, hogy jó és szabott bizonyos fizetés legyen kapcsolatban vele. — O' Connell Irlandban naponként repealgyűléseket tart, 's a' közpénztárba leg-

közelebb 1 font sterlinget fizetett-le négy napos unokája nevében, kit azonnal ünnepileg tagjává nyilatkoztattak a' repealársulatnak. — A' Globe igen esodálkozik, hogy majd valamennyi európai hatalom a' mély béke daczára folyvást újabb adósságokba veri magát, 's azon megjegyzést teszi: vajjon milly eszközöz fognak majd nyulni, ha háboru találna kiütni, és új segély-forrásokra lenne szükségök? Egyedül Poroszország gazdálkodik jól, mert ez évről évre fogyasztja adósságait, újabbak csinálására pedig legkisebb szükségét sem érez. — Stopford hajóvezér tiszteletére egymást érik az ünnepi lakomák, mikén többi közt azon reményét fejezé-ki, hogy a' polgári öltözetben megjelent haditisztek hihetőleg rövid idő mulva badi díszruhát kényszerülendek ölteni.“

Franciaország.

(Lajos Fülöp leveleinek ügye angol eskütszék elibe jö. Elegy.) Paris, aug. 13ikán: „A' híres Contemporaine pört készül indítani a' Times ellen, mivel ez utóbbi által rágalomrul vádoltaték, 's ennélfogvást angol eskütszék fog rövid időn itéletet mondani Lajos Fülöp leveleinek valódisága felől. A' Contemporaine most még bosszusbab Lajos Fülöp ellen, mivel mint állítják, a' kérdéses levelek szőnyegre jötte óta 200ezer frankig vásárolt vissza hajdan irt leveleiből, 's a' Contemporaine leveleiért folyvást egy fillért sem akar adni. — A' legitimisták titkon országszerte miséket mondatnak Bordeaux hg szerencsés fölgyógyuláért, kiben még folyvást nagy reményeket helyeznek. — A' boulognei emlék beavatására seregesen tódulnak a' kíváncsiak; a' térre nyíló ablakok felét 500 frankkal is fizetik az unatkozó pénzes angolok. Parisban már kocsit is alig kaphatni Boulogne felé, 's az angolok ezrenként hagyják oda szigetjüket, hogy e' ritka látványban részesülhessenek. —

Külföldi elegyír.

A' marocói kormány követet küldött Lissabonba, ki háboru-fenyegetéssel kéri a' hátralevő adósság megfizetését. Ha sereg nem megy is egymás ellen, habár hajóhad nem áll is egymás ellen tengerre, még is olly hadüzenet káros a' portugáli kereskedésnek, mert a' marocóiak martalóc-levelet osztanak ki minden portugáli hajó kirabolatására. — Thiers aug. 6kán Kölnbe érkezett 's nejjével a' város nevezetességét megnézte. — A' szultán ismét M. Alira bizta Arábia kormányzóságát. — K h i n a i t u d ó s i t á s o k jun. 19ig terjednek, mik szerint a' khinaiak most is folytatják ismértes halogatási rendszerüket. A' császári nyilatkozványok csak olly engesztelhetlen hangon beszélnek az angolok ellen, mint ezelőtt; egyben többi közt ez is áll: „ők (az angolok) pártütői konokságukat a' legvégsőig vitték, 's én a' császár esküszöm, hogy a' két hatalom nem állhat meg egymás mellett, hanem egyiknek vagy másíknak győzni vagy esni kell.“ Ennek következtiben több tartományi hatóság parancsot kapott, hogy siettesse sergit Canton ellen „az angolok megsemmítése végett.“ Bremer hajóparancsnok Calcuttából sok erősítvénnyel és szállító-hajóval Khinába indult, 's ugy hiszik, hogy mi-helyt megérkezik, azonnal elkezd az ellenségeskedést. Csuzan sziget ismét elfoglalását is rebesgetik. — Pendszabteljes fejtelenségben van. — Nepallal rövid idő mulva kiüt a' háboru. —

Ujjobban rebesgetik, hogy Luxemburg alkotványt fogna kapni, és már a' kormány is foglalkoznék e' tárggyal. — Nisszai levél szerint ott és Leszkoveczában ujra rakonczállankodott a' török katonaság 's ugy látszik, hogy Jakub b. a' többi török tisztviselővel legjobb akarat mellett sem bírja rendben tartani a' katonaságot, mellynek száma most azon környéken 15ezerre rug. — Washingtonban a' középponti tanács a' köz jószágok különböző tartományok közti felosztásával foglalkozik, e' nélkül Pennsylvania, Illinois, Mississippi és Ujyork tartományok megbuknak 's európai adósságaik kamatját sem bírják fizetni. — A' szeminel indiánok ellen ujra elkezdődött a' háboru, 's hogyha történetírójok volna, ez olly tetteket fogna feljegyezni, mellyek az indiánokat a' régi kor hősei mellé tennék, de mi az amerikaiaknak nem válnék becsületjökre. Több év óta küzd már az egyesült státusok katonasága és 200 cubai szelindek e' maroknyi nép ellen, 's még is egy talpalattnyi földet sem bírtak meghódítani 's czélljokat utóljára is térítök, szeretet es pálinka által érik el. — M. Ali örül a' whig ministerség megbukásán, mivel azt hiszi, hogy a' toryk jobb indulattal lesznek iránta, pedig azok még rövidebb uton végezhetnek vele. — Abyssiniában a' francziák a' tengerpart mellett egy darab terméketlen földet vettek, de tulajdonképt azt sem tudhatni: kitül? mert azon föld azé volt, ki elfoglalta 's egyik birtokos addig bírta, míg más onnan el nem kergette; a' francziák tözsomszedságában az angolok is vettek egy darab földet, kitül? egy kecskepászortul, ki épen akkor ott találta legeltetni kecskéit, midön az angol hajó megjött, és így a' földet akkor ő bírta. Az angolok mindenkép nyugtalanítják a' francziákat, 's azon ürügy alatt, hogy kémek, már több francia utazót letartóztattak. — A' német lapok egyre osztoznak a' francia lapokkal a' rajnai határ felett, 's jelentik, hogy ök az egész német nemzet érzelmit mondják ki, de a' francia lapok erre azt felelik, hogy censurált lap csak azt mondhatja ki, mit megengednek neki, 's így az sohasem tekinthetik a' közvélemény tolmácsának. —

A' braziliai kormány folyvást pénzüszkéséggel küzd. — Tosti bibornok a' közlekedés előmozdítására gözhajót akar a' Tiberisen járatni. — Thiers Berlinbe aug. 12kén érkezett meg 's az ott tartózkodó francziák és a' francia követ kitünő figyelemmel vannak iránta. — Az orosz kormány 30 millió rubel hiteljegyet akar kibocsátni és hir szerint a' ministerségben is változás történik. — A' Dánia, Anglia és Svédország meghatalmazottiból álló biztosság öszszeült a' Sundvámot szabályozandó. A' kretai zendülésnek egészen vége 's két angol hadi hajó 256 görögöt szállított a' Pirausba, kik segítségökre voltak a' kretaiaknak. — A' montenegrói vladika egy fümei kereskedő-ház által 2000 darab fegyvert és 500 mázsa puskaport rendelt meg 's ki nem tudják találni mi czélja ezen hadi készülésnek. Montenegro és Dalmátország közt mind a' két fél megelégtülve ment végbe a' határjárás. —

FOGLALAT: Magyar ról hazán szavazásj egyesítésé ra; mag rikába haj nemzetörs

Bécsi levelek határnapját nov. 1

A' magya ben, f. évi sept. 5k den rendbelit hazai lenőknek a' terem á külön hely leszen.

Föm. P. att h 200 p. forintot kü tat az Intézet. Fran

A' mult ország fenmaradt pénzről elemi ismereteket m utján hozassanak lét bírálására, választ jónak pályázásra ki legföljebb 10. tíz földművelésre 's a' n ra f. e. aug. 20kaig, négy pályamunka é minden függ. Sz. B tendis, que l'ecolier ollyanlánggal égett ralt. Cicero: — dol peare. Az eredményt lenni, miről a' t. köz (Széchenyi István, rédy István, Palócz nak egy pengő forint alulírtál (Trattner

Hétfőn sept. KEGYENCZ e Zenéjét készítette és csoportozatokat szítvényeket festett Asztalos Károly m

Budape egy névtelen, hog fordíthat németre, erre így hangzik: szeretnék hazánk Lynch-törvény? A angol gabonatörv nozni ohajtana so szeptemberi törvén tartja, azért mi nines is oka a' fo Bulwer vagy Hug hány angol és fran czia beszél német rész majd egésze vagy legalább teh és épen ezen osz kább fogja megve segélye nélkül el a' könyvárú, ki metre fordíthatat gyarokét tagadhat tetbe vesszük, 's ban kijött német akkor az íróra né körül belül a' sze dányban nyomath csak száz for. tis van, hogy maga dítatja és eze r nál száz forint ti német fordításra rint helyett 3 szá ben mozdítná elő lené, hogy egy l nyerne 600, ha álló munkát adtar retlen ellenzöm e Ha én egy igen jó